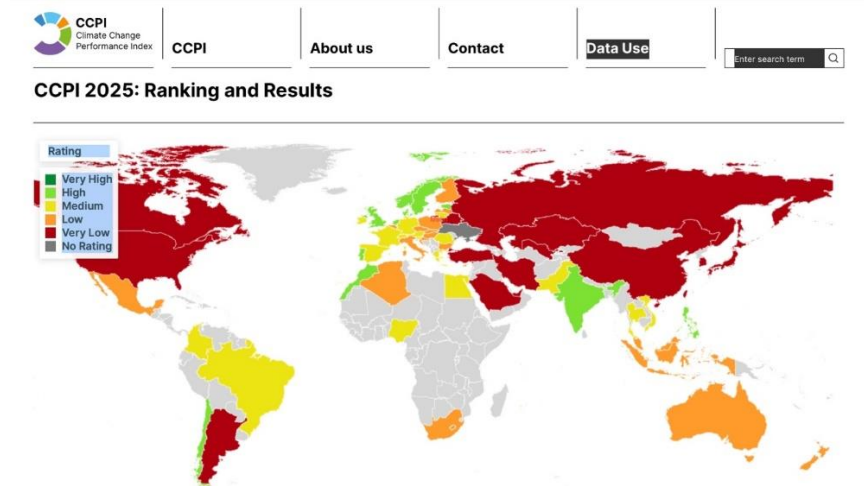

Senem Dartar¹

TÜRKİYE İKLİM YARIŞINDA YİNE GERİDE KALDI

Uluslararası iklim politikasında şeffaflığı artırmayı amaçlayan ve bu kapsamda 63 ülkenin ve AB'nin iklim performansını izleyen İklim Değişikliği Performans Endeksi'nin (CCPI), 2025 sonuçları açıklandı. Listede en iyi sıralamayı 4'üncülükle Danimarka alırken onu 5'inci sırada Hollanda ve 6. sırada Birleşik Krallık izledi. Hiçbir ülke tüm kategorilerde endekste genel olarak "çok yüksek" bir derecelendirme elde edecek kadar iyi performans göstermediği için listenin ilk üç sırası boş kaldı. Türkiye ise bu yılki listenin 53'üncü sırasında.

DEĞERLENDİRME NOTU

Ülkelerin performansını dört ayrı kategoride değerlendiren CCPI, Türkiye'yi yenilenebilir enerjide **orta**, sera gazı emisyonlarında ve enerji kullanımında **düşük** ve iklim politikasında **çok düşük** olarak derecelendirdi.

CCPI uzmanlarına göre, Türkiye'nin iklim politikaları tutarsız ve kısa vadeli hedefler belirlenmiyor. Bu doğrultuda fosil yakıtların aşamalı olarak kaldırılması ve yeterli uzun vadeli iklim hedeflerinin ortaya konulması gerekiyor.

¹Bu çalışmada ifade edilen bulgular, yorumlar, sonuçlar, öneriler ve görüşler tamamen yazar(lar)ına aittir. TEPAV'ın resmi görüşü değildir. © TEPAV, aksi belirtilmedikçe her hakkı saklıdır.

Haksız da değiller. Zira Türkiye'nin COP29 kapsamında Birleşmiş Milletler'e ilettiği ve 2053 yılına kadar "kalkınma önceliklerinden taviz vermeden" "net sıfır" hale gelme hedefine nasıl ulaşacağını detaylandığı "2053 Uzun Vadeli İklim Stratejisi belgesi" uzmanlara göre kafa karıştırıcı. Her ne kadar Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum, COP29'da ilk kez "Zaman içinde fosil yakıtlardan bu süreçte çıkmış olacağız. Emisyon üretmeyen enerji tesis edecek adımları da inşallah atmaya devam edeceğiz" dese de belgede "En kirli fosil yakıt" olarak tanımlanan kömürden çıkışa dair bir plan yer almıyor. Bakanın fosil yakıtlardan çıkışa dair herhangi bir takvim paylaşmaması "CCPI'nin Türkiye'nin iklim politikasında kısa ve uzun vadeli hedefler yer almıyor" değerlendirmesini haklı çıkarıyor. Görünen o ki Türkiye'nin iklim stratejisinde teori ve pratik çatışıyor.

Hal böyleyken bir de yaklaşan İklim Kanunu var. Yakın zamanda yasalaşması beklenen kanun kapsamında gündeme taşınacak karbon fiyatı ve vergisi bireyler, kurumlar ve şirketler için ek maliyetlere neden olacak. Ancak halihazırda termik santrallere yatırım yapılmaya devam edilirken kimden sera gazı yaymanın bedeli nasıl istenecek? İklim değişikliği konusunda toplum hangi politikayı destekleyecek?

Oysa iklim değişikliğiyle mücadele için geliştirilen politikalarının başarısı, toplumun bu politikaları destekleme düzeyine de bağlı.

"Etkililik, Eşitsizlik ve Kişisel Çıkar" toplum desteğinin anahtarları

Centre for Climate Change Economics and Policy ile Grantham Research Institute on Climate Change and the Environment tarafından 2022 yılında yayımlanan "İklim Değişikliği ile Mücadele: Uluslararası Yaklaşımlar" (**Fighting Climate Change: International Attitudes**) başlıklı çalışma, iklim politikalarının etkinliği ve toplum desteği arasındaki dinamiklere ışık tutuyor. Antoine Dechezleprêtre, Adrien Fabre, Tobias Kruse, Blueberry Planterose, Ana Sanchez Chico ve Stefanie Stantcheva tarafından hazırlanan rapor, 20 ülkede 40.000'den fazla katılımcıyla gerçekleştirilen kapsamlı bir anketin sonuçlarını içeriyor. Bu ülkeler, küresel CO2 emisyonlarının %72'sini oluşturuyor ve bulgular, politika yapıcılar için önemli dersler barındırıyor.

Araştırmaya göre, toplumun bir iklim politikasına destek vermesi üç temel algıya bağlı. Bunlardan ilki, etkililik algısı; politikanın emisyonları azaltabileceğine dair inancı ifade ediyor. İkinci olarak, eşitsizlik algısı, politikanın düşük gelirli haneler üzerindeki olumsuz etkilerine dair endişeleri içeriyor. Son olarak, kişisel çıkar algısı, politikanın bireylerin kendi hanelerine nasıl etki edeceğiyle ilgili.

Bu üç faktör, bir politikanın toplumsal kabul görüp görmeyeceğini belirleyen en güçlü etmenler olarak sıralanıyor.

Sanki iklim değişikliği Türkiye'nin sorunu değil

Türkiye'de ise halk bilgilendirmesi ve destek konusunda iklim politikalarına yönelik farkındalık henüz istenen seviyede değil. Üstelik halk iklim değişikliğini öncelikli bir sorun olarak görmüyor. Metropoll Araştırma tarafından Mayıs 2024'te yapılan anketin sonuçlarına göre "Türkiye'nin en önemli sorunu" ekonomi. Ekonomi dünya meselelerine geçit vermiyor ama iklim değişikliğine en çok maruz kalan bölgelerden biri olan Akdeniz Havzası'nda yer alan Türkiye'nin meseleyi önceliklendirmesi gerekiyor. Bilimsel çalışmalar bölgede yüksek hava sıcaklıklarının süresinin, şiddetinin ve büyüklüğünün giderek artacağını, kentsel su baskınlarının, yangınların daha şiddetli olabileceğini söylüyor.

Bütün bunların önüne geçilmesi için iklim politikasının öncelikle hedeflerle uyumlu hale gelmesi, ortaya konan sözlerin icraata dönüşmesi ve güçlü bir iletişim stratejisiyle desteklenmesi gerekiyor. İklim politikalarının etkin bir şekilde uygulanabilmesi için kamuoyunun da bu konuda bilinçlendirilmesi büyük önem taşıyor.